

ISSN 2181-9599

Doi Journal 10.26739/2181-9599

ЎТМИШГА НАЗАР

3 ЖИЛД, 9 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 3, НОМЕР 9

LOOK TO THE PAST

VOLUME 3, ISSUE 9

ТОШКЕНТ-2020

Бош мухаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош мухаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

«Ўтмишга назар» илмий журнали тахририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет научного журнала «Взгляд в прошлое»
Editorial board of the scientific journal Looking into the past

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобождонова Дилором Бобождонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон
тиллари университети

Зияева Доно Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Кебадзе Мадонна
доктор исторических наук, Телавский
государственный университет, Грузия

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдиашвили Майя
доктор исторических наук, Телавский
государственный университет, Грузия

Агзамова Гулчехра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети, Қозоғистон

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент кимё - технология институти

Бабалданова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Рахмонкулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети

Гофоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат тиббиёт институти

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қарши муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Теймураз Ахалмосулишвили
профессор, Телавский государственный
университет, Грузия

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент
Нукус давлат педагогика институти

Одилов Аббор Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Саипова Камола Давляталиевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Джоробекова Айнуэр Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Ташқи ишлар вазирлиги қошидаги
Дипломатия академияси,
Қозоғистон Республикаси

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Россия ФА, Санкт-Петербург
Тарих институти

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор
Давлат тарихи институти, Қозоғистон

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор
Ал-Фаробий номидаги Қозоғистон
Миллий университети, Қозоғистон

Хайдаров Муродилла Махмуталиевич
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон миллий университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Алиева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон Давлат университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

Захидова Саҳоват
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети

Мустафаева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси

Халмуратов Бахтиёр Режавалиевич
тарих фанлари бўйича
фалсафа доктори, доцент
Наманган давлат университети

Махкамов Қодиржон Одиложонович
PhD, доцент в.б.
Наманган давлат университети

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Аминов Бобур, Махмудов Файзхожа XIX АСР КУБРАВИА-НАКШБАНДИЯ ТАРИҚАТИГА ОИД «АЛ-ИЖОЗА» – ИЖОЗАТНОМА.....	4
2. Abduzohirov Ravshan O`ZBEKLARDA FARZAND TARBIYASI VA OILAVIY MUNOSABATLAR MASALASINI O`RGANILISHI TARIXSHUNOSLIGI.....	10
3. Джураева Нилуфар МАРКАЗИЙ ОСИЁ ТАРИХШУНОСЛИГИДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ЎРНИ ВА РОЛИ МАСАЛАСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ.....	20
4. Жумағулов Анвар ЭТНОИҚТИСОДИЁТ: ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР ВА ҚАРАШЛАР.....	29
5. Мамаджанов Аъзамжон МАҲАЛЛИЙ ЎЛКАШУНОСЛАР ВА РУС ОЛИМЛАРИ ҲАМКОРЛИГИДА ТУРКИСТОН АРХЕОЛОГИЯ ҲАВАСКОРЛАР ТЎГАРАГИ ФАОЛИЯТИ.....	35
6. Маматкулов Абдурасул ИЖТИМОЙ БАҚАРОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШДА МИЛЛАТЛАРАРО ҲАМЖИХАТЛИК ВА БАҒРИКЕНГЛИКНИНГ МОҲИЯТИ.....	41
7. Мухаммадиев Раҳмон ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАГИ МЕҲНАТ ЖАСОРАТЛАРИ.....	46
8. Омонов Анварбек АНГИЛЛАК ҒОРИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ПАЛЕОЛИТ ДАВРИ ТАРИХИДА ТУТГАН ЎРНИ.....	53
9. Расулова Нодира ЎЗБЕКИСТОНДА МУСТАҚИЛЛИККА ЭРИШИШ АРАФАСИДА ЯНГИ СИЁСИЙ ПАРТИЯЛАР ВА ҲАРАКАТЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШ ЖАРАЁНЛАРИ.....	60
10. Холмуродов Дилшод ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ ЎРТАСИДАГИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК.....	69
11. Хонимов Шарофиддин ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	75
12. Эсанов Алишер, Бегалиев Жўрабек 1917-1941 ЙИЛЛАРДА ЎЗБЕКИСТОНДАГИ МАДАНИЙ ЖАРАЁНЛАР.....	81

ЎТМИШГА НАЗАР ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Аминов Бобур,

тарих фанлари номзоди, катта илмий ходим,
ЎзР ФА хузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги
тарихи масалалари бўйича Мувофиқлаштирувчи-методик
марказ бўлим мудири, sitmihr@yahoo.com

Махмудов Файзхожа,

ЎзР ФА Тарих институти илмий ходими,
fayzmaxmud@mail.ru

XIX АСР КУБРАВИА-НАКШБАНДИЯ ТАРИҚАТИГА ОИД «АЛ-ИЖОЗА»[5] - ИЖОЗАТНОМА

For citation: Bobur Aminov, Faizhozha Makhmudov. KUBRAVI-NAKSHBANDY "AL-IJAZA" OF THE XIX CENTURY. Look to the past. 2020, vol. 9, issue 3, pp.4-9

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2020-9-1>

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақоланинг муаллифлари томонидан кубравия ва накшбандия тасаввуф тариқатлари раҳбарининг статуси ва ваколатларини тасдиқловчи ҳуқуқий ҳужжат, шунингдек тасаввуф қонун-қоидалари ва тартибларига мувофиқ ҳаракатларини амалга оширишдаги кўрсатмалар тадқиқ қилинган. Мақолада ижозатнома матнининг ўзбекча таржимаси шарҳлар билан бирга тақдим этилган.

Калит сўзлар: қўлёзма, ижозатнома, кубравийлик, накшбандийлик, халифа, Мир Жалолиддин ибн Саййид Мир Олим, Мир Саййид Авлиё Хожа Масжойи (Масчойи), Аҳмад Сирҳинди

Аминов Бобур,

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник,
заведующий отделом Координационно-методического
центра по вопросам новейшей истории Узбекистана при АН РУз,
sitmihr@yahoo.com

Махмудов Файзхожа,

Научный сотрудник Института истории АН РУз,
fayzmaxmud@mail.ru

КУБРАВИЙСКО-НАКШБАНДИЙСКАЯ «АЛ-ИДЖАЗА» XIX ВЕКА

АННОТАЦИЯ

Авторами данной статьи была изучена разрешение или свидетельство (иджазатнама), как особый юридический документ подтверждающий статус и полномочия наставника суфийского братства кубравия и накшбандия, а также руководство по осуществлению действий в соответствии норм и правил суфизма. В статье представлен перевод текста иджазатнама на узбекский язык с комментариями.

Ключевые слова: рукопись, иджазатнама, кубравия, накшбандия, халифа, муджадиддия, Мир Джалалиддин ибн Саййид Мир Алим, Мир Саййид Авлиё Ходжа Масджойи (Масчойи), Ахмад Сирхинди

Aminov Bobur

Senior Researcher, Head of Department of the Coordination and Methodological Center for the Contemporary History of Uzbekistan under the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan.

sitmihr@yahoo.com

Makhmudov Faizhozha,

Researcher at the Institute of History of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

fayzmaxmud@mail.ru

KUBRAVI-NAKSHBANDY "AL-IJAZA" OF THE XIX CENTURY**ABSTRACT**

The authors of this article studied the permission or certificate (ijazatnama), as a special legal document confirming the status and powers of the mentor of the Sufi brotherhood Kubrawiyya and Naqshbandiyya, as well as a guide for carrying out actions in accordance with the norms and rules of Sufism. The article presents the translation of the text of ijazatnam into Uzbek with comments.

Index Terms: manuscript, ijazatnama, Kubrawiyya, Nakshbandiya, khalifa, Mujadiddiyah, Mir Jalaliddin ibn Sayyid Mir Alim, Mir Sayyid Avliye Khoja Masjoyi (Maschoyi), Ahmad Sirkindi

1. Долзарблиги:

Ҳозирги вақтда қўлёзма асарлар ва уларни ўрганиш асосида тарихимизни тиклаш ишлари амалга оширилаётганлиги боис, қўлёзма фондлар, архивлар ва кутубхоналардаги араб, форс-тожик тиллари ҳамда эски ўзбек ёзувидаги турли тарихий манбаларни тадқиқ этилишига алоҳида эътибор берилмоқда. Тарихий манбалар орасида расмий ҳужжатлар муҳим аҳамиятга эга бўлиб, уларда юридик қонунлар доирасидаги турли шартномалар, келишувлар, аҳдномалар ва ҳоказолар ўз аксини топган ва улар васиқа, ариза, гувоҳнома, иқдорнома, ҳукм, ибро каби турли номларда ҳам айтилади. Мана шундай ҳужжатлар орасида ижозатномаларни ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш керак. Ижозатнома замонавий терминологияда дастур, кўрсатма, директива[4] маъноларига мувофиқ келиб, унда асосан устоз ёки пирнинг маълум тажриба ва кўникмаларни пухта эгаллаган шогирдига устозлик қилишига рухсатнома бериши назарда тутилади. Атама асосан тасаввуф соҳасига хос ва тариқат доирасида фаолият олиб бориш учун берилган гувоҳнома ёки шаҳодатномани англатган[1]. Ҳасанхожа Нисорийнинг “Музаққири аҳбоб” тазкирасида бу ҳақда сўз юритилган бўлиб, унга кўра, Шайх Имомдиддин Фазлуллоҳ бин Хожа Алоуддин Али Буздошободий ат-Тусий силсилага уланмасдан туриб, ижозат хати ҳосил қилган ва толибларга раҳнамолик қила бошлаган [3]. Ижозатномалар кам тадқиқ қилинган ва уларни илмий нуқай назардан ўрганишга эҳтиёж катта бўлганлиги учун ҳам мазкур ҳужжат илмий ишлар доирасига тортилди. Унда асосан кубравия-нақшбандия тариқати доирасида устоз ўз

шогирдига йўриқнома бериши баён қилинган. Хужжатни ўрганиш ва уни илм аҳлига тақдим этиш орқали ижозат, рухсат ёки изн беришга хос айрим жиҳатларни билиб олиш ва бу ҳақда тасаввурга эга бўлиш мумкин. Шунингдек, мазкур хужжатнинг тарихимиздаги таълим жараёнини қиёсий ўрганишдаги тарихий-маданий ва маънавий аҳамияти каттадир.

2. Манба ва унинг ўрганилишига оид айрим мулоҳазалар:

Хужжат 2018 йилнинг баҳорида Тошкент вилояти, Бўка тумани, Навобод қишлоғида Мирзо Турсунзода, Абдулла Орипов ва Лойиқ Шерали хотирасига бағишланган тантанали адабий учрашув жараёнида, маҳаллий мактаб ўқитувчиси Садриддин Набиевнинг ўз отабобосидан мерос бўлиб қолган ва араб тилида ёзилган баъзи хужжатларни ўқиш ва таржима қилишга ёрдам беришни сўраб мурожаат қилганидан сўнг, тадқиқот ишига жалб қилинди. У олдин бирор бир тадқиқотчи томонидан ўрганилмаган ва бу ҳақда илмий жамоатчиликка ҳам маълум қилинмаган. С.Набиев ўзига мерос қолган кўп сонли ва турли хужжатларни тақдим қилганида, улар орасида расмий муҳрлари бўлган ер олди-сотди гувоҳномаси, никоҳ ва талоқ, қарз, мерос ҳуқуқи, турли ижтимоий масалалар бўйича баҳс-мунозаралар ўз аксини топган ёзма манбаларнинг гувоҳи бўлди. Шулар орасида араб тилидаги қуйидаги нодир хужжат, яъни ижозатнома топилиши алоҳида бир воқелик бўлди. Ижозатнома илгари ўрганилмаган, у кўп йиллар давомида С.Набиев томонидан асраб-авайлаб келинган. Айниқса, атеизм кучайган собиқ совет тузуми даврида уни яшириниб келинганлигини билишимиз мумкин. Манбанинг илмий жамоатчиликка маълум қилинмаганлиги сабабларидан яна бири, бу мутахассисларнинг камлиги ҳамдир. Тадбир сабаб С.Набиев ўзида мавжуд манбаларни ўрганиш ва тадқиқот қиладиган мутахассис топишга ҳаракат қилиб мурожаат қилган.

3. Ижозатноманинг кодикологик ва матншунослик таҳлили:

Хужжат ишончли манба сифатида, бизга нақшбандия ва кубравия тариқатларидаги маънавий генеалогик занжир, силсила, унинг маънавий илдизлари, тариқат асосчилари ҳақида маълумот бериш билан бир қаторда, “Ижозатнома” матнини тузган, уни асослаб беришга ҳаракат қилган матн муаллифининг билим даражаси ва дунёқараши хусусида ҳам далолат беради. Манбани ўрганиш негизида ижозат бериш тартибини кўрсатиб берувчи гувоҳнома ҳақида тасаввурга эга бўламиз. Маълумки, бунга ўхшаш хужжатлар Мовароуннаҳрда, илгари ва айниқса, XX асрнинг охирига келиб, мутахассислар (тилшунос, табиб, математик, астроном, рассом ва бошқалар) учун ҳаётий зарурат бўлган ва шу гувоҳнома асосида у ўз касбини давом эттира олган.

Хужжатнинг асл нусхаси билан яқиндан танишиш мақсадида асл нусханнинг электрон вариантини ҳам тақдим қилишга тўғри келди.

Дарҳақиқат, ижозатнома матн тузувчи ҳамда хаттот томонидан XIX асрда настаълик хатида қора сиёҳ билан ёзилган ва ўша вақтда девон ёки канцелярияда кенг фойдаланиладиган ва ўлчамлари 60X25 см бўлган сарғиш қоғозга кўчириб ёзилган. Ижозатнома Бухоройи шарифда тузилган. Бунга ўхшаш қоғозлар расмий хужжатлар, ёрлиқлар, ҳукмдор шахслар - хонлар, подшоҳлар, амирларнинг дипломатик хатлари, ва шунингдек муқаддас битикларни ёзиш ҳамда кўчиришга мўлжалланган.

Ижозатнома матни 39 сатр ёки қатордан иборат. Ёрлиқнинг ўнг томонидаги сатрда, ўша даврнинг машҳур мударрисларининг муҳрлари ва уларнинг исмлари ёзилган иккита муҳр туширилган ва уларда қуйидаги исм ёзилган: **خليفة مير جلال الدين ابن سيد عالم ابن مير ذكريا** "Халифа Мир Жалолддин ибн Саййид Мир Олим ибн Саййид Олим ибн Мир Закариё Хожа ал-Ҳанафий ал-Алавий".

Қўлёзмани ўрганиш орқали, биз ўша даврдаги хаттотлик маҳоратининг юксаклигига гувоҳ бўламиз ва шу билан бирга хаттотларнинг чуқур илм соҳиби эканлигини, уларнинг маълум даражада камолотга етканлигини кўрамиз. Манбани ўрганиш жараёнида ўша давр илм аҳли сўз санъатининг юксаклигига, уларда ҳақиқатан риторик экспозиция гўзал бўлган гувоҳ бўламиз. Бухорода ёзилган мазкур матн арабий-форсий тилнинг бир-бирига мутаносиблиги ва мувофиқлигини кўрсатиб туради. Матндаги сўз ўйинлари, жумлаларнинг маълум бир тартибда териб чиқилиши ўша давр Бухоро матн тузиш мактаблари учун хос

бўлиб, бу мазкур шариф шаҳарнинг Шарқ мамлакатлари орасида илмий- маънавий жиҳатдан устунлигини ҳам кўрсатиб туради.

4.Ижозатнома матни таржимаси:

“Аллоҳга, унинг танланган ҳамда покиза бандаларига, хусусан, башарият хожаши, فَكَانَ ﴿عَسَىٰ﴾, икки камон миқдоридай жойда бўлди, балки ундан ҳам яқинроқ келди] нинг соҳибига ҳамда унинг оиласи, саҳобалари, ҳидоят юлдузларига ҳамду санолар ва дурудуду саломлар бўлсин!

Аммо баъд, ҳаммага маълум ва маъруф бўлсинким, Аллоҳ розилигидан қоникқан бизнинг биродаримиз, турли илоҳий ризоликларнинг соҳиби Раббил ‘Оламининг раҳматидан насиба олган ва ундан умидвор, Охират кунининг эгасига, барча ҳукмлар унинг қўлида, таваккул қилувчи, Аллоҳ тариқат аҳлининг шойиста солиҳи Халифа Мир Саййид Авлиё Хожа Масжойи (Масчойи), Аллоҳ Субҳонаху [Ҳар нарсадан Пок бўлган Аллоҳ.] таоло унинг қаноатмандлиги учун Аллоҳ унга ва бизга товфиқ ато қилсин. Бу фақир, менинг воситачилигим ва тавсиямга кўра, нақшбандия ва кубровия шайхларига боғланди ва уларнинг олий даражадаги тариқатларига ўтди, Аллоҳ таоло улар сирларини муқаддас қилсин! У киши комиллик даражасида зикр ва фикр билан машғул бўлди. У кишининг бу етуклик даражасидан талабаларга фойда зоҳир бўлди. Мен ундаги бу комилликни кўрганимдан сўнг, унга иршод йўлини топган толибларга ва энг ихлосманд муридлари борлиги учун [нақшбандия ва кубровия] тариқатларига таълим беришига ижозат бердим. Ва бу ижозатномани унга истихора [Хайрли ва эзгу ишлар талабидаги дуо.] ва Аллоҳ Субҳонахудан изн-у ижозат [сўраб илтижо қилганимдан]дан сўнг бағишладим. Аллоҳ Субҳонахудан уни нолойиқ ишларни амалга оширишдан асрашини сўрадим. Вожиб бўлмаган ишлардан Аллоҳ уни хифз айласин. Шунингдек, Аллоҳ таолодан унинг босган қадами расуларнинг Саййиди, алайҳи-с-салот ва- с-салом, изидан собитқадам бўлишини сўрайман!

Ижозатнинг шартлари шуки, у шарият аҳкомлари тантанасида мустаҳкам бўлсин ва тариқат йўлидан боришга ва ҳақиқатга етишишга собитқадам бўлсин! Бизнинг шайхимиз ва мавлономиз, кутби раббонимиз халифа Ашур Муҳаммад Тааддони (Тодони), ижозат берганларидек, ва у киши ўз Шайхлари ғавси самдони[Илоҳий нажот.], орифларнинг пешвоси бизнинг бобомиз Саййид Амир Закарийо Хожаи Вожкатидан, ва у киши ўз шайхлари Орифи Раббоний Мавлоно Нафаси Ҳисорийдан, ва у киши ўз шайхлари Мулло Хожа Вали номи билан машҳур Хожа Муҳаммад Сиддиқдан, ва у киши ўз шайхлари кутби раббони Мийон Маъсум Валийдан ва у киши ўз шайхлари ва ўз отаси Имом Раббоний Мужаддиди Алф-и Соний Шайх Аҳмади Сирҳиндийдан (1564-1624), ва у киши ўз шайхлари Хожа-йи Худоогоҳ Хожа Боқибиллоҳи Дехлавийдан, ва у киши ўз шайхлари Хожа Имконагидан, ва у киши ўз шайхи ва отаси Хожа Дарвиш Имконагидан, ва у киши ўз шайхи ва тоғаси Мавлоно Зоҳид Валийи Вахшийи Ҳисорийдан, ва у киши ўз шайхи Хожа Убайдуллоҳ ал-Аҳрори Валийдан, ва у киши ўз шайхи Мавлоно Ёқуби Чархийдан, ва у ўз шайхи Хожа-йи Бузург Хожа Баҳо ул ҳақ ва -д дин Нақшбанд, ва у ўз шайхи Саййид ул-орибийн Саййид Амир Кулолдан, ва у ўз шайхи Хожа Муҳаммад Бобойи Самосийдан (в.1354) ва у ўз шайхи Хожа Азизон Хожа Алийи Ромитанийдан (1195-1281 йй.), ва у ўз шайхи Хожа Маҳмуд Анжир Фағнавийдан (1286 ёки 1307 йили вафот этган), ва у ўз шайхи Хожа-и Моҳитобон Хожа Орифи Ревгари (1165-1262 йй.), ва у ўз шайхи Хожа-и Жаҳон Хожа Абд ул-Холиқи Ғиждувонийдан (вафоти 1179, 1189,1199 ёки 1220 йй. бўлиши мумкин), ва у ўз шайхи Имоми Раббони Хожа Юсуф Ҳамадонийдан (1048-1140 ёки 1148 йй.), ва у ўз шайхи кутби раббоний Хожа Алийи Формадийдан (XI аср охирида вафот этган), ва у ўз шайхи ал-раббоний орифи ғавс-и самдони Аҳмад ал-Форуқи Сирҳинди ханафий мазҳабининг фикҳшуноси, мотуридий таълимотининг вакили, иккинчи мингйилликнинг мужаддиди (янгиловчиси), руҳоний муршид, пир. Шу сабабли, у нақшбандийликнинг янги бўғини, нақшбандия тариқатининг олтин занжирида 24 бўғинда туради. Нақшбандия тариқатидаги янги мужаддидия тармоғига асос солган. Шу боисдан “Мужаддиди алфи сони” номи билан танилган. Шунингдек, Имом Раббоний номи билан ҳам

машхурдир. У Дехли ва Лаҳор оралиғида жойлашган Сирҳинд деган қишлоқда таваллуд топган. Насл-насаби халифа Умарга бориб тақалади.

Мазкур ижозатномада биз биродаримиз халифа Мир Саййид Авлиёи Масчоҳига тасаввуф илмлари ва шайхлар авроди ҳамда уларнинг амаллари билан машғул бўлишда шариат ҳуқуқларига асл назар ва шариатнинг туб илдизлари ва тармоқлари нуқтаи назаридан риоя қилишларини васият қилдик. Илоҳий, ҳукмларнинг ижросида фармонбардор бўлсинлар ва Худовандга ножўя ишлардан узоқ жой қидирсинлар. Сўфий одоби ҳаққига қай тарзда уларнинг одобини сўраса, шу тарзда адо айласин ва кўнглини дунёпарастлар сарварлиги ва уларга алоқадорликда алдовга бермасин ва уларга ортиқча майл қилмасин ва улар орасида калавага тушмасинлар.

Шайхнинг фарзандлари ва уларга яқин инсонларга дўстлик муносабати пайдо бўлишини ва уларнинг одоб ҳуқуқи, Худованди таоло ўзининг суюқлиси Муҳаммад С.А.В.га буюргандек:

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِوَاوَالِ الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَعْرِفْ حَسَنَةً نَّزَّلْنَاهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ

Таржимаси: “Ана ўша, Аллоҳ иймон келтириб, солиҳ амалларни қилган бандаларига бераётган хушхабардир. Сен: “Мен сиздан бу учун ажр эмас, фақат қариндошлик меҳринигина сўрайман”, деб айт. Ким яхшилик қилса, Биз унга ўша ишида яхшиликни зиёда қилурмиз. Албатта, Аллоҳ ўта мағфиратли, ўта шукр қилгувчи зотдир”[2]. Биз бу оят орқали васият қиламиз ва бу амалларга қомилан риоя қилинсин.

Ва ҳамиша ботинда Худовандга эътиқод қилиш билан машғул бўлсин ва Аллоҳдан ташқари ҳар қандай бошқа нарсага қалбини бағишлашини ва уни доимо пок тутишлигини васият қиламиз. Аллоҳ таоло ўзининг суюқлиси Муҳаммад С.А.В.га шундай буюрган:

وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا

Таржимаси: “Ва Роббингнинг исмини зикр эт ва Унинг ибодатига бутунлай ажралиб чиқ”[2].

Дунёда зоҳидпеша бўлишлигини ва охиратини обод қилиш учун ҳаракат қилишлигини ва ҳамиша собити сажжода ва намоз саодатидан баҳраманд бўлишини, ёмон одатларга берилмаслигини васият қиламиз.

Танҳолик ва узлатни уларга ҳар нарсадан устун қўйишини васият қиламиз. Зеро, бу шартлари сидку сафо арбобларини ҳақиқатан ҳам устувор ва собитқадам қилиб сақлайди. Бу хусусда шоир қуйидагиларни сўйлайди:

صمت جوع شهر، عزلت ذكر يدوام،

ئاتمامان جهان را بکند کار تمام.

Маъноси: Бир ой тўлиқ оч қолиб рўза тутдим ва узлатда зикрни бардавом қилдим, бу иш жаҳондаги тажрибаси йўқ инсонларни мукамал қилади.

Ва агар қўлидан келса ўзининг вақтини мудом тоат-у ибодат ила машғул ҳолда мулозиматга сарфласин – бундан яхшиси ва муносиброғи бўлмас! Ва агар бу ҳукм унинг муяссарига айланмаса, ҳамиша унинг олдида бир мақсад бўлсинким, бир кун келиб унга бир амал тўнини кийдирсин. Агар унинг ишлари юқорида айтганимиздек, амалга ошса, ўшанда унинг азиз қўли, бизнинг қўлимизнинг ноиб. Ва унинг ўзи мўъминлар орасида бизнинг халифамиздир.

Биз танлаган ўша инсонни кимдаким улуғ санаб ҳурматини биз каби жойига қўйса, бизни ҳурмат-эҳтиром қилган бўлади. Ўша инсонга Аллоҳ таолонинг раҳмати нозил бўлсин. Лекин бирор бир шахс унинг ҳурматини ўз жойига қўймаса, шубҳасиз унинг ўзи паст ва ҳақир бўлғай.

Ва ниҳоят Худованди азим-у маннондан сўз юритаётган биродаримиздан рози бўлишини ва барча инсонларнинг кўнгли ҳамда нигоҳида суюқлига айланишини сўрардик.

Эй Парвардигор, уни сиддиқий орзу ниятларига эриштир ва қомил орифларнинг энг юксак даражасига восил айла!

Эй Парвардигор, Наби ва унинг оила аҳлига хурмат ва эҳтиром юзасидан, Худонинг энг суюкли халқи – Муҳаммад ва унинг оила аҳли ва ақраболарига дуруду салаватлар бўлсин!

Бу ижозатнома 1282/1866 йилнинг шаввол ойида хайрли бахту- иқбол билан балдаи фохира (фахр-у ифтихор шаҳри) Бухорода, (Худованд Бухорони ва унинг волийларини офату балолардан асрасин, хатм қилинди.

5.Хулоса

Ижозатнома тарихий манба сифатида кубравия ва нақшбандия тариқатида муршид ёки пирнинг шогирди, муридига тасаввуфда толибларни Ҳаққ йўлига бошлаш учун гувоҳнома, рухсатнома бериши масаласи ижозатнома ёзилган даврдаги тарихий жараёндан далолат бериши билан бир қаторда бундай манбани янада чуқурроқ тадқиқ қилишга ундайди. Ватанимизда бундай манбалар кўп ва уларни ўрганиш орқали тасаввуф дунёси ва шунингдек Ўзбекистон маънавий тарихи ва ислом тарихига оид янги маълумотларни халқимизга тақдим этишимиз ҳамда тарихимизни бойитишимиз мумкин.

Иқтибослар/ Сноски/References:

-
- [1]. J.Spencer Trimingham. The sufi orders in Islam. –Moskva: Nauka,1989. –P.291
  - [2]. Qur`oni Karim. Ma`nolar tarjimasi. –Toshkent, 2012.
  - [3]. Sayyed Hassan Khajeh Naghib al-ashraf bokharie nicknamed Netharie. Mozakker-e Ahbob (reminiscent of friends)/ Persian literature and culture in 10th c.H. –Tehran, 1999. –S.138
  - [4]. <https://www.vajehyab.com/>
  - [5]. الإجازة - ал-Ижоза -ижозат, рухсат, изн сўраш; аттестат. Шунингдек,الإجازة– ал-Ижоза – Пайғамбар ҳадисларини ўқитиш ва таълим бериш ҳуқуқини берувчи дипломга эга бўлмоқ маъносини ҳам беради.

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

LOOK TO THE PAST

№9 (2020)

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000